

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

Alle dingen ten goede

En wij weten, dat degenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk degenen, die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Rom. 8:28.

Wij zouden ons zeer vergissen, zo wij menen, dat Gods kinderen op aarde louter een weg van voorspoed gaan. Schrift en ervaring laten dit wel anders zien. Niet altijd schijnt de zon van voorspoed; ook donkere wolken overdekken het levenspad. Het is niet aangenaam, als wij gaan in een weg van leed, kruis en tegenspoed, van druk en ellende, zorgen en zoveel meer bange ogenblikken, waarin het fel bewogen gemoed een uitweg zoekt om adem te halen. Alle dingen ten goede? Wat is dit moeilijk te geloven. Voor het vlees onmogelijk. Het vlees kan ook niet geloven. Dat rekent, beredeneert. Voor het vlees heeft alleen werkelijkheid, wat met de zintuigen waargenomen, met het verstand begrepen wordt. „Alle dingen ten goede”, is een zaak des geloofs. Dat „weten”, waar de apostel van spreekt, is geleerd, bij Geesteslicht.

Wat bang als wij het met Jacob uitroepen: „Al deze dingen zijn tegen mij”. Ach, die dingen zijn niet tegen ons, maar wij zijn tegen die dingen. Het kan zo bang zijn, als het schijnt, dat alles tegen ons is. Niet alleen de mensen, doch dat het schijnt, dat God ons óók in een vijand verkeert. Toch is, wat hier de apostel zegt, volkomen waar. Alle dingen, voor- en tegenspoed, ziekte en gezondheid, wat bedroeft en verblijdt, ja breidt hier verder zelf maar uit, alle dingen werken mede ten goede. Voor allen? Neen, de apostel trekt hier een scherpe grenslijn. „Degenen, die God liefhebben, die naar Zijn voornemen geroepen zijn.” Buiten die grenslijn is het juist andersom. Daar werken alle dingen mede ten kwade. Hier is de tekst een hartversterking voor de Sionieten op weg naar Jeruzalem boven. Zij verkeren hier in de vreemdelingschap, op de doorreis. Doch deze tocht behoeven zij niet te maken zonder verkwikking. Hun koning verschaft menige vertroosting en bemoediging, zodat het hart weer opgewekt en versterkt wordt, om tot het einde getrouw te zijn. Doch, wanneer Hij Zijn volk zo komt te troosten, dan zij het ons duidelijk, dat de liefhebbers des Heeren, allen in het geloof de zoetheit er van smaken zullen. Ja, Hem waren alle dingen tegen, om hen uit Zijn verdiensten te kunnen troosten. Hoe zalig voor het hart, als het in het persoonlijk leven ervaren wordt, dat de hand Gods in Zijn voorzienigheid ons leven leidt en stuurt.

Want naar het zichtbare — en tastbare, wordt er niets gezien en ervaren, dan dat alle dingen tegen zijn. Gods kinderen moeten door vele verdrukkingen in gaan. Duivel, wereld, eigen hart en zonden hebben zij tegen zich. Doch dan neemt de Heere hen wel eens apart, soms op het ziekbed, waar Hij ze licht over Zijn leiding geeft. Dan kunnen de verdrukkingen zoet worden. De honing aan de roede wordt geproefd.

Dan leert Jacob later, in Egypte, zien, aan Jozefs hals, dat al deze dingen niet tegen waren, doch mede hadden gewerkt ten goede. Door 's Heeren genade werpen de verdrukkingen rijke vruchten af. Zij zijn middel om ons steeds meer aan ons zelf te ontdekken, doch ook wie de Heere is. Hij, de Eeuwige Getrouwe leidt tot het goede, dit is tot nauwer vereniging en verbinding met Hem. Dan worden Psalmen geboren in de nacht, als het geloof in Zijn voorzienigheid levendig wordt beoefend. Dit is ons dan meer dan een leerstuk. Het is levenspraktijk. Zo staat het met degenen, die God liefhebben. Is die liefde ook in uw hart gewerkt? Dat is alleen vrucht des Geestes, die de liefde Gods uitstort in het hart. Van nature heb ik Hem niet lief. Zo gij God niet liefhebt, dit nooit leert, zijn de noden en verdrukkingen in dit leven, verboden van het eeuwig gericht. Valt Hem nog te voet. Dwars door de zonden heen, wil Hij in Christus

nog genade verheerlijken door de Heilige Geest. Dan zal er eerst wel heilige schuchterheid zijn, om te getuigen, dat wij God liefhebben. Die roemt niet ijdel, zoals vele naam-Christenen, ik heb God lief, ik leef toch bij die dingen. Toch zal de liefde blijken, waar de Heilige Geest ze in het hart heeft uitgestort. Dan is er een uitgaan naar de Heere, een haten en vlieden van de zonden. Dit liefhebben is vrucht, dat wij naar Zijn voornemen geroepen zijn. Zalig als het geloof hier in het welbehagen Gods mag wegzinken. Onderzoek u zelf. Die zich zelf liefde suggereert, komt bedrogen uit. Doch, zo wij waarlijk zijn in de liefde Gods, hoeveel druk en leed, aanvechtingen, ook ons deel mogen zijn, de Heere is en blijft getrouw, die alle dingen doet medewerken ten goede. Zalige geloofswetenschap.

Dan zult gij op het sterfbed kunnen getuigen: „Heere, Gij hebt alles wel gemaakt.”

Wijlen Ds. J. van Doorn.

VAN DE REDAKTIE

1. Ds. H.C. van der Ent. We missen in dit nummer de gewone bijdrage van onze medewerker Ds. Van der Ent. Het gebeurt niet vaak, dat hij verstek laat gaan. Maar nu was het hem onmogelijk om het artikel waar hij al aan begonnen was af te maken. Hij is namelijk door ziekte gebonden en niet in staat om ambtelijke arbeid te verrichten. Hij is onder behandeling van een specialist en moet een nader onderzoek ondergaan na alle onderzoeken die al plaats gevonden hebben. We hopen van harte als vriend en ook namens onze hele lezerskring, dat de Heere de middelen tot zijn herstel moge zegenen en dat hij ook in deze weg mag ervaren, dat al Gods wegen heilig, wijs, recht en liefde zijn. We willen hem op deze wijze van harte groeten.

2. Arbeid onder de Joden. Er werd onder School voor Dundas en Hamilton een bedrag van f 50,- verantwoord. Telefonisch werd medegedeeld, dat de helft van dit bedrag bestemd was voor de arbeid onder de Joden. We ontvingen van de kerk van Driebergen een bedrag van f 1000,- voor dit doel.

3. School voor Dundas en Hamilton. Op de rekening bij de RABO bank te Meerkkerk werd gestort een bedrag van f 200,- gevonden in de collecte gehouden bij een dienst, en ook een bedrag van f 300,- van K. te A. We ontvingen zelf voor dit doel twee giften van f 30,-. Voor alles hartelijk dank.

B.

NAAR DE KATECHISATIE

216

VAN DE VOLEINDING

De opstanding des vleses (4)

Volgens onze vorige les zouden we terugkomen op de woorden „tronen” en „zielen” uit de tekst van Openbaring 20:4: „En ik zag tronen en zij zaten op dezelve” en verder „En ik zag de zielen dergenen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus.”

De aanhangers van een duizend-jarig rijk leren, dat bij de wederkomst van Christus een duizend-jarig rijk begint en wel als een aards koninkrijk. De zetel van Christus' heerschappij in die 1000 jaren zal JERUZALEM zijn, waarbij de gelovigen na die eerste opstanding uit de doden met Christus zullen heersen (dus te Jeruzalem) 1000 jaren en dan zullen zitten op 12 tronen. Alles als een „zichtbare” heerschappij.

Maar Johannes zag die tronen niet op aarde

VAN DE ADMINISTRATIE

Velen hebben spontaan voldaan, om, na de ontvangen herinneringskaart het abonnement over 1977 toe te zenden; daarvoor onze dank.

Toch zijn wij er nog niet, en blijven uitzien dat niemand achterblijft. Spaar ons de moeite om te moeten overgaan per P.T.T. het abonnementsgeld over 1977 binnen te krijgen, en wat u extra geld kost.

Verschillende giften mochten wij weer ontvangen, n.l. M. C. A. te R. f 10,-, via v. Heeteren van J. de B. te S. f 50,-, K. te L. f 15,-, J. W. te O. f 25,-, terwijl aan overbetalingen werd ontvangen f 106,-. Totaal f 206,-. Met veel dank deze giften verantwoord. Ook konden wij nog een 8-tal nieuwe abonnees noteren, waarvan 3 vanuit Rotterdam. Wie verblijdt ons D.V. een volgende maal? Ook bij deze nog een vriendelijk verzoek, n.l. als iemand voor een ander betaalt, of dat dan duidelijk op het betalingsbewijs vermeld kan worden.

Bij de voortduur blijven wij „Bewaar het Pand” in aller belangstelling hartelijk aanbevelen.

Adm. „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn. Giro 70.43.50

v. d. L.

staan, doch in de hemel! Er staat ook, dat Johannes een blik in de hemel ontvangt.

Hij zag ook de „zielen onder het altaar”, niet de lichamen. Het zijn de zielen van hen, die onthoofd waren om de getuigenis van Jezus Christus en ook van hen, die het beest en zijn beeld niet aanbeden hadden, volgens Openb. 20:4. Dat zijn dus niet alleen de zielen van de martelaren, maar ook van alle gelovigen, van wie geldt, dat zij het merkteken van het beest aan het voorhoofd niet hebben ontvangen. Van die allen lezen we in vers 5, dat zij leefden en heersten als koningen met Christus de duizend jaren. Dit leven en heersen met Christus wordt in ditzelfde vers 5 aangegeven als de eerste opstanding. Dat is dus niet de lichamelijke opstanding van de gelovigen, zoals de chiliasten beweren, maar de geestelijke opstanding in de wedergeboorte door de levendmakende daad van de Heilige Geest, waardoor de zondaar begiftigd wordt met het nieuwe leven der genade.

Er is over de betekenis van de „eerste opstanding” ook een andere gedachte, namelijk, dat hiermede kan bedoeld zijn, de gelukzalige staat der gelovigen in de hemel, wat hun verlorene zielen betreft. Voor deze beide meningen geldt zeer zeker, wat er staat in vs. 6: „Over deze heeft de tweede dood geen macht. Met deze twee duidelijk bedoeld het geworpen worden in de poel des vuurs, zoals dat plaats zal vinden op de grote oordeelsdag bij de voleinding der eeuwen. Zo blijkt ook duidelijk, dat er dus beslist geen sprake is van twee opstandingen: één vóór de duizend jaren en één daarna, zoals de chiliasten leren.

Toch zou men denken bij het lezen van vers 5: „Maar de „overigen der doden werden niet weder levend”, dat er toch een tweede opstanding zou plaats hebben, dus ná de duizend jaren en wel van de goddelozen, de onbekeerden. Maar dat is niet het geval. En waarom niet? Omdat de betekenis van de woorden „niet weder levend werden” volgens de grondtekst is: „leefden niet”, d.w.z. in die heerlijke staat van de gelovigen, in de eeuwige hemelse zaligheid. Zij, die onbegenadigd sterven, zullen wegzinken in de eeuwige dood. Echter met de dag der wederkomst zullen wel hun lichamen opgewekt worden en zullen die lichamen als lichamen der afgrijzing verenigd worden met de zielen dezer

verloren. Zo geldt het dus in alle opzichten van hen: „En zij leefden niet.”

Nu we ons toch met Openbaring 20 bezig houden, willen we nog op enkele dingen wijzen.

Zeër noodzakelijk hebben we de Openbaring van Christus aan Zijn dienstknecht Johannes te zien als in haar SYMBOLISCH-PROFETISCH karakter. Dat wil dus zeggen, dat de visioenen en getallen niet in letterlijke zin moeten genomen worden. Zij (tussen haakjes) echter opgemerkt, dat deze opmerking „niet in letterlijke zin” niet bedoelt te zeggen, dat de BESCHRIJVING van de Openbaring door Johannes als profetisch-symbolisch moet gezien worden. Johannes heeft heel de inhoud van dit Boek met al de visioenen en getallen woordelijk of letterlijk beschreven. Wij belijden immers een WOORDELIJKE inspiratie-leer. Doch ter zake.

Het gaat er o.a. om, dat het verloop van de gebeurtenissen, in de verschillende visioenen voorgesteld, niet als chronologisch achter-elkaar-geschiedend moet gezien worden, doch zó, dat het verloop der gebeurtenissen nu eens wordt getekend in het éne visioen en dan weer die gang in een ander visioen wordt voorgesteld.

Wat betreft onze opmerking, dat de visioenen en getallen niet in letterlijke zin moeten verklaard worden, moge als voorbeelden dienen de volgende beschrijvingen. O.a. zag Johannes een engel afkomen uit de hemel, hebbende de sleutel des afgronds en een grote keten in zijn hand. Dat is vanzelf beeldspraak, want een engel is een geest en heeft dus geen hand. En verder: sleutels en ketenen zijn er in de onzienlijke wereld niet in de letterlijke zin. „Sleutel” wijst op „macht”, en „keten” geeft „bevoegdheid” aan om te binden, zoals hier de boze machten aan banden te leggen, dat zij geen kwaad meer kunnen doen. Ook de getallen kunnen niet „letterlijk” verklaard worden. Denk b.v. aan het getal 666. Dat is wel vaak gedaan. Het getal 666 wordt beschreven als het „getal eens mensen”. Men heeft ervan gemaakt bepaalde personen, zoals Nero, Voltaire, zelfs een Hitler uit de tweede wereldoorlog.

Wat is daartegenover de juiste zin van de getallen? Het opzoeken van het grond-getal en de bedoeling ervan. Bijvoorbeeld het genoemde getal 666. Zes is het getal van de mens. De vernieuwing van de mens, welke tot een toppunt van macht en vijandschap zullen komen. Wijlen prof. Wisse heeft hierbij eens opgemerkt, dat het toch bij 666 blijven zal en dat de mens nooit door zijn machtontplooiing zal kunnen komen tot zeven, het getal van God!

En nu het getal duizend. Daarvan is het grond-getal tien. Tien is het getal van een „volkomenheid”, van een afgerond geheel. Denk aan de tien plagen in Egypte. Dat zijn er wel werkelijk tien geweest. Maar er ligt toch de gedachte in opgesloten van een „afgerond geheel”, namelijk van een volkomenheid van Gods gerichten over Egypte. In de gelijkenis van de „tien maagden” stelt de Heere Jezus de kerk voor en wel in haar openbaring naar buiten als een afgerond geheel, om zo te zeggen, bekeerd en onbekeerd.

Verder lezen we in Openb. 2:10 over een verdrukking van 10 dagen. Vanzelf kan de bedoeling niet zijn, dat het een verdrukking zal zijn, welke slechts tien dagen zal duren. Maar dit getal wijst weer op een afgerond geheel, namelijk van een tijdsbestek en van de zwaarte der grote verdrukking voor Gods kerk in de eind-tijd.

Zo nu dienen we ook te verklaren het getal duizend ten opzichte van het „duizend-jarig rijk” uit Openbaring 20.

Maar dat bewaren we D.V. tot een volgende les. U zult opmerken: dat is toch allemaal wel wat moeilijk om te verstaan en na te gaan. 't Is waar. Maar het is toch ook noodzakelijk om de geesten te onderscheiden, of ze uit God zijn, met name thans bij zulk een ontstellende verworping en verwarring op godsdienstig gebied.

Dat wij ook niet voorbijzien veler vleselijke voorstelling over Israëls herstel als godsdienstige natie. Naar chiliastisch denken wordt een volledige terugkeer van alle Joden naar Kanaän verwacht met Jeruzalem als centrale plaats van aanbidding en waar eens Christus zal regeren tijdens het duizend-jarig rijk, het vrede-rijk. Maar nu ten besluite deze vraag!

Houdt de mens van nature er niet een „vleselijke” godsdienst op na? Gaan velen niet op in een vormelijke godsdienst zonder meer? Zegt Gods

Woord niet in Rom. 8, dat het bedenken des vleses de dood is, ja, vijandschap tegen God? En hoe is dit alles bij u, waarde lezer(es)? Is u een nieuw mens geworden, d.i. een „geestelijk mens”, maar dan zó, dat u met beide voeten staat in het volle leven van de aardse bedeling, echter door bediening van de Heilige Geest met de hartelijke begeerte om te mogen „bedenken, dat des Geestes is” en te „wandelen naar den Geest”? Geve de Heere dié weldaad en dié genade. Dan wordt u ook een „twee-mens” met de daaraan verbonden strijd tussen „vlees” en „geest”.

Elb.

v. L.

CATECHISMUS, LEERBOEK VAN DE ORDE DES HEILS

Zondag 30.

Oudtijds moest de priester het onderscheid aantonen tussen het heilige en onheilige, om op een waardige en Gode welbehagelijke wijze werkzaam te zijn in de dienst des Heeren. En bij het kennen van het heilige, kon het onheilige, dat verwerpelijk was, aange-toond worden.

Waarom dan ook in deze zondagsafdeling het onderscheid aange-toond wordt tussen het Avondmaal des Heeren en de Paapse Mis.

Om te weten wat het Gode welbehagelijke wel is, worden wij onderwezen in de diepe betekenis van het Avondmaal des Heeren. Om zo in de kracht van dat kennen de Paapse Mis in dat licht te kunnen veroordelen.

Het Avondmaal des Heeren betuigt ons, dat wij volkomen vergeving van al onze zonden hebben door de enige offerande van Jezus Christus, die Hij Zelf eenmaal aan het kruis volbracht heeft. „En Hij is een verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonde der gehele wereld.” Het Evangelie moet dan ook naar het bevel van de Heere Jezus alle creaturen gepredikt worden. En dat getuigt van Zijn enige en algenoegzame offerande. Wat een ellendige zondaar, die het buiten de Heere niet langer kan stellen, vervrijmoedigt tot Zijn ontfermende liefde toevlucht te nemen. Maar gekomen op de leerschool van de Heilige Geest, wordt het met steeds meer klaarheid duidelijk, dat wij door Hem Christus ingelijfd moeten worden. En dat betekent eens Andere worden en dat is Jezus Christus. Het is bij elk mens een leven uit Adam, al wordt dat dan ook in godsdienstige banen geleid. De afsnijding van die oude stam door het zwaard des Geestes is nodig, om de inlijving in Christus deelachtig te worden. En dat brengt een keerpunt in ons denken, leven en spreken. Want de Heere komt dan met het Woord des Geestes in ons hart en leven. En Hij zegt: „Ik ben het die met u spreekt.” Wat het hart ootmoedig doet buigen voor het Woord des Heeren. En dat is de zaak waarop wij moeten letten, want het is de liefde tot de Heere en Zijn Woord, die het hart brengt tot de hartelijke overgave aan Hem en Zijn dienst. Het wordt ze alsdan onmogelijk langer voort te leven in de dienst van de zonde, Satan en ongelooft.

Wij worden Christus ingelijfd, want dat is het werk des Geestes, niet alleen bij de aanvang, doch ook bij de voortgang. De Heere breekt af wat van ons is en bouwt op wat van Hem is. Om steeds meer in Christus gefundeerd te worden door die wonderlijke en Gode verheerlijkende inlijving.

Deze inlijving gaat door, want Christus wordt het hart steeds meer dierbaar in de zalving van de Heilige Geest. Want Hij is gezalfd met vreugde-olie daar Hij „gerechtigheid liefheeft en goddeloosheid haat”. Wat het hart steeds inniger komt te verbinden aan Zijn gerechtigheid tot de beleving van levendmaking, rechtvaardigmaking en heiligmaking. Zodat het hart steed meer droefheid bekomt over de goddeloosheid van ons verdorven bestaan tot bekering. En deze waarachtige bekering is in de droefheid over de zonde alsmede de hartelijke vreugde in God door Christus. Zodat deze inlijving in Christus voor ons niet een duistere zaak mag zijn en nog minder mag blijven. Deze inlijving houdt in, een ootmoedig komen en kinderlijk leven onder de heerschappij van Christus. Door het Woord des Geestes worden wij hier opgewekt, ons innerlijk leven daarin te beproeven, om niet bedrogen uit te komen. En is die inlijving aanwezig, dan is de zelfbeproeving ons zeker tot ontdekking, er nog maar weinig van te kennen. Om het verlangen steeds meer die inlijving in Christus te mogen bekomen, om op een rechte wijze de dood des Heeren te verkondigen.

Wij hebben wel een klein beginseltje te waarderen, maar die er genoeg aan heeft, bedriegt zich. Want het is de aard van het nieuwe leven, de Heere te smeken steeds meer gesteld te mogen worden onder de heerschappij van Zijn genade. Het is de aard van een mosterdzaad te groeien en te zijn tot zegen voor anderen. En zo is het ook met het nieuwe leven der genade. En dat is tot lof van de Heere.

Het is dus een leven uit Christus. Die nu naar Zijn

menselijke natuur niet op aarde, maar in de hemel is, ter rechterhand Gods Zijns Vaders en daar van ons wil aanbeden zijn.

Christus wil dus in de eerste plaats door ons aanbeden zijn in Zijn grootheid en heerlijkheid, tot eer van Zijn God en Vader. Want de Vader heeft Hem met eer en heerlijkheid gekroond, opdat wij door Hem zouden komen tot de Vader. Want de vaste regel, „al wat gij de Vader zult bidden in Mijn naam, dat zal u gegeven worden” geldt nog. En blijft gelden op de weg des gebeds.

Het aanbidden van Christus is het kenmerk van het geestelijk kennen. En daartoe is Hij gezalfd door de Vader. En zo heeft Hij dan ook door het geloof de hoogste plaats in het hart, wat het hart vervrijmoedigt in het komen tot de Vader. „En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige.”

In de bediening van het Heilig Avondmaal gaat het om het aanbidden van Christus. Want het is aanbedelijk groot dat wij met al onze noden tot Hem mogen komen, om in Hem de verzoening met God door Zijn voldoening te mogen smaken. Wat door de

Paapse Mis wordt geloofend en alzo is de Mis in de grond der zaak niet anders dan een verlooening der enige offerande en des lijdens van Jezus Christus, en een vervloekte afgoderij. Op de vraag: Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld? wordt ons een duidelijk antwoord gegeven, dat in de voorbereiding van grote betekenis is. Het is ingesteld voor degenen die zichzelf vanwege hun zonden mishagen. En dat is het kenmerk van het nieuwe leven dat heilig voor de Heere begeert te leven. En dat beginsel laat zich niet verloochenen, want dat is in de grond der zaak de geboorte uit God. Zulke mensen zijn door de wet der liefde de Goddelijke natuur deelachtig, hebben Hem hartelijk lief en uit kracht daarvan verfoeien zij zichzelf in diepe verootmoediging voor het aangezicht des Heeren.

Maar anderzijds hebben zij ook enige kennis van het nochtans des geloofs, want zij vertrouwen dat dezelve hun om Christus' wil vergeven zijn. Want zij hebben door de algenoegzame offerande van Christus vrijmoedigheid in het hopen op en het smeken om de vergeving der zonden. In de liefde die werd uitgestort in het hart, werd al iets van Gods ontfermende liefde in Christus gesmaakt. In dat smeken om genade is het bewijs dat er iets van gesmaakt en geproefd werd in het hart. Het zegt, dat het is door Gods goedertierenheid, dat zij vernield zijn. En al kunnen zij dat niet van stuk tot stuk verdedigen, het wordt tot roem van Gods genade wel zo beleefd. Wat hen hoop geeft, dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt zij, want anders zou de Heere niet met hen te doen kunnen hebben. En dat gaat gepaard met het innig begeren, hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren. En al durven zij dat in de verdenking van het ongeloof niet altijd met de nodige vrijmoedigheid te bekennen, maar dat te ontkennen durven zij in geen geval. Waarom zij tot versterking van het zwakke geloof behoefte hebben aan de tekenen en zegelen van Gods genade. Al is het ook menigmaal met vele bestrijdingen.

Maar de hypocrieten en die zich niet met ware harten tot God bekeren, die eten en drinken zichzelf een oordeel. En dat leidt gewoonlijk tot verharding in de zorgeloosheid. Wat ons ten eerste verplicht te letten op de gesteldheid van ons innerlijk leven, om ons hart voor de Heere bloot te leggen.

Voorts gaat het over leden die in een meerdere of mindere mate hun onbekeerlijkheid, hetzij bedekt of in het openbaar, komen uit te leven. Wat tot droefheid is van de gemeente, daar Gods Verbond er door ontheilgd wordt en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt, wanneer de stem van een ernstig vermaan niet wordt ter harte genomen. En daar wij op elkander hebben acht te nemen, hebben wij gezamenlijk met een biddend hart tegen dat kwaad te strijden, opdat dezulken van dat kwaad behouden mochten worden in de weg van bekering, want die zijn zonde belijdt en laat zal barmhartigheid geschieden.

Soest.

R. Kok.

IETS OVER CANADA 3

Nu nog iets over Ds. den Butter en zijn arbeid in Canada. Het is uit de collecten en giften van de laatste jaren wel duidelijk geworden, dat er in ons land voldoende belangstelling is om een en ander te vertellen. Ds. den Butter staat nu in Toronto; een kleine gemeente heeft hij in een wereldstad van meer dan twee miljoen inwoners. Bij het woord stad moeten we niet denken aan onze steden met een aaneenge-

sloten bebouwing, waarbij elke vierkante meter grond van grote waarde is. Maar aan een bepaald gebied onder hetzelfde plaatselijke bestuur, waar wel een grote binnenstad is, maar ook buitenwijken zijn en eveneens een grote oppervlakte is met betrekkelijk verspreide bebouwing. Ergens in het noordelijke gedeelte aan een lange, brede verkeersweg staat het kerkje van de Free Reformed Church, dat vroeger aan een andere kerkelijke gemeenschap behoorde. We hebben weer een paar malen in Toronto Gods Woord mogen bedienen. We zagen weer bekende gezichten en schudden vele handen. We ontmoetten daar ook opnieuw een vroegere catechisant, die daar nu woont. We kregen een dag vóór ons vertrek uit Canada bezoek van Ds. den Butter met echtgenote en kinderen. We hebben langdurig over vele dingen met elkaar gesproken. Dat is te begrijpen. In ons land hadden we contacten met elkaar op kerkelijke en andere vergaderingen. De kerken in Canada zijn ons enigszins bekend en het welzijn daarvan gaat ons ter harte.

Ds. den Butter (daar is het Rev. den Butter) vertelde ons een en ander over zijn arbeid in Toronto en in de andere kerken van Canada en Noord-Amerika. Omdat de gemeente van Toronto klein is vraagt die niet al zijn arbeidskracht. Eerst heeft hij veel tijd besteed aan z'n engels om dat nog beter te kunnen beheersen. Van onze kinderen hoorden we, dat hij van het begin af uitstekend engels sprak. Maar het is te begrijpen, dat een man als Ds. den Butter daarmee niet tevreden was en dat hij zich de engelse taal beter eigen wilde maken.

In ons land heeft hij hier en daar gesproken om de belangstelling voor het volk der Joden op te wekken. Datzelfde heeft hij ook in de kerken overzee gedaan. Inmiddels is er een kas in het leven geroepen voor de arbeid onder de Joden. Daarin worden ook de bedragen gestort, die in ons land voor dat doel zijn ontvangen.

Het is intussen wel gebleken, dat het uiterst moeilijk is om contacten met de Joden in Toronto te krijgen. Dat hebben we van verschillende zijden gehoord. Dit geldt des te meer, als men slechts een gedeelte van zijn tijd kan besteden aan het leggen van dergelijke contacten. En zo staat Ds. den Butter er in feite voor.

Het is hem gebleken en wordt hem steeds duidelijker, dat er op het gebied van de kerken in Canada en Noord-Amerika nog veel is te doen om het kerkelijke leven als het ware te consolideren.

Ds. den Butter vertelde daar een en ander over. We kunnen ons voorstellen, dat hij in de gegeven situatie zich voor de arbeid in de eigen kerken wil geven. We hebben van verschillende zijden kunnen merken, dat zijn arbeid zeer wordt gewaardeerd. Hoe dit zich verder zal ontwikkelen is uiteraard nog niet te zeggen. We moesten bij onze samenspreking denken aan Paulus en zijn arbeidsterrein. Als het aan Paulus gelegen had zou hij in Klein-Azië gebleven zijn, althans hij geen plannen om naar Europa te gaan. Er was in Klein-Azië nog arbeidsterrein genoeg om daar het evangelie te brengen. Maar de Heere leidde hem naar Troje en deed hem daar in een gezicht zien, dat Hij hem riep om naar Europa over te varen. Paulus wilde volgen op de weg, die de Heere hem wees. Later is wel gebleken, dat de Heere de arbeid van Paulus en zijn medewerkers in Europa heeft willen zegenen. Lydia moest daar tot bekering komen en de stokbe-waarder en vele anderen. Het gaat in het leven vaak anders dan wij verwachten. Het is wel van de grootste betekenis, dat we ons door de Heere laten leiden. Dan gaan we in een weg, waarin de Heere meegaat. De Heere Jezus sprak tot zijn discipelen: na dezen zult gij het verstaan. Als we mogen terugzien op de weg die achter ligt in het persoonlijke en ook in het ambtelijke leven dan krijgen we stof tot verwondering en aanbidding en dan blijken al Gods wegen wijs en heilig en goed te zijn geweest.

Eensdeels is dit ook voor Ds. den Butter een teleurstelling, want de liefde tot de arbeid onder de Joden bracht hem in de weg van Gods voorzienigheid naar Toronto. Ook wij zouden het natuurlijk toejuichen, wanneer Ds. den Butter tot de arbeid onder de Joden zou kunnen ingaan, maar aan de andere kant, waar we enigszins de omstandigheden en de nood van de gemeenten in Canada en Noord-Amerika kennen, zouden we het voor die gemeenten een voorrecht vinden, wanneer deze predikant daar voorlopig nog zou kunnen blijven arbeiden. Er gaat niets buiten Gods voorzienigheid om en de Heeren voert Zijn raad uit en doet al Zijn welbehagen. De Heere staat er voor in, dat allen uit Joden en heidenen, die van eeuwigheid van Hem bemind zijn, ook op Zijn tijd en wijze zullen worden toegebracht. Dat mag zijn tot troost. Wij hebben slechts te doen, wat onze hand vindt om te doen.

In het kort willen we nog even aandacht schenken aan Elim Villa te Waterdown. Enkele jaren geleden stelde een lid van Hamilton een terrein beschikbaar voor de bouw van een aantal bejaarden-woningen. Het complex is vorig najaar gereed gekomen. Het is een gebouw met 22 appartementen en de woning voor de huisbewaarder. Er zijn gemeenschappelijke ruimten, maar ieder heeft toch zijn eigen woning. De bedoe-

ling was, dat de woningen door bejaarden uit eigen kring zouden worden betrokken, maar toentertijd was er niet voldoende belangstelling voor. Zodoende wonen er ook verschillende Canadese bejaarden in de woningen. We bezochten Elim Villa. De huisbewaarder en verschillende bewoners kennen we al jaren. We dronken samen met de bejaarden een kopje koffie. We kregen de indruk, dat de mensen daar goed op hun plaats zijn. In The Messenger van augustus 1977 lezen we dat er nu al een wachtlijst is, die gestadig groter wordt. Er zijn enkele foto's in dit nummer opgenomen, waarop bekende gezichten voorkomen. We nemen weer afscheid van Canada. De arbeid in eigen land vraagt nu weer onze volle aandacht. Het wacht alles op de zegen des Heeren, op de werking van Gods Geest.

Ons gebed mag wel zijn: verhef Gij, O HEERE, het licht Uws aanschijns over ons. Ja, het werk onzer handen, bevestig dat.

B.

GENERALE SYNODE

2

In het nummer van 1 september j.l. komt een artikel voor over de Generale Synode, die dit jaar werd gehouden. We eindigden ons artikel met de mededeling, dat de synode was uiteengegaan tot dinsdag 6 september. In de tussentijdse weken moesten de commissies haar werkzaamheden verrichten.

Vermoedelijk hebben alle commissies wel eens of meermaals vergaderd. Men kwam dan bijeen uit nagenoeg het hele land op een plaats, die enigszins centraal gelegen was, zoals Amersfoort, Utrecht enz.

We zaten zelf in commissie 5. Deze was als volgt samengesteld: samenroeper Dr. T. Bienen, rapporteur Ds. A. v.d. Veer, leden Ds. B. Bijleveld, Ds. G. Blom, ouderlingen J. ter Wee, J.B. Zuiderent, G. Hoefnagel, adviseur Prof. Dr. B.J. Oosterhoff. Zij kreeg de volgende rapporten te behandelen: kerkjeugd, schippers, gehandicapten, radio, steun kerken polders, militairen en kerk en recreatie. Later werd er nog aan toegevoegd het rapport omtrent de R.C.O.B.

Met algemeen goedvinden werd Meerkerk als vergaderplaats gekozen. De leden van de commissie moesten komen uit Zwolle (2), Kampen, Ede, 's-Graven-deel, 's-Gravenhage (Ds. G. Bouw verving Ds. Bijleveld, die de synode niet meer kon bijwonen in verband met zijn voorgenomen reis naar Zuid-Afrika) en Meerkerk. Drie leden kwamen dus uit de P.S. van het Noorden, 2 uit het Oosten en 1 uit elk der beide andere Particuliere ressorten. Je kunt dat geen evenredige vertegenwoordiging noemen. We vergaderden tweemaal van 's-middags 3 tot 's-avonds ruim 9 uur. De kosten zorgde voor koffie en een broodmaaltijd. Op de vergaderingen kwamen op uitnodiging vertegenwoordigers van verschillende deputaatschappen. Op de tweede vergadering was ook de adviseur tegenwoordig.

De vergaderingen van de commissies zijn besloten. Er komen geen belangstellenden luisteren naar de beraadslagingen. Er moet vrij van gedachten kunnen worden gewisseld. Daarom gaan we hier geen samenvatting geven van wat er gesproken en besloten werd. Dat zou onjuist zijn. De gang van zaken ter synode hoopt ons later hier nog wel op terug te komen.

Op 6 september kwam de synode weer in vergadering bijeen. De opening had op de gebruikelijke wijze plaats.

Aan de orde kwam het rapport van het curatorium, met het rapport van de desbetreffende commissie.

Velen vroegen het woord. Daarbij kwamen o.a. vragen naar voren omtrent de stageperiode voor studenten, het doctoraal examen enz. De vrees werd uitgesproken van verwetenschappelijking van het onderwijs. En zo was er nog wel het een en ander meer, dat de aandacht vroeg. De rapporteur van de commissie beantwoordde allen zo goed mogelijk. Daarna kreeg Ds. Brons als president-curator het woord. Hij begon met in dankbare herinnering te brengen de arbeid als curator van Ds. Chr. Verhage, die op 16 juli j.l. heenging. Ook herinnerde hij eraan, dat Ds. D.H. Biesma het curatorium 30 jaar lang als secretaris had gediend. Hij sprak zijn dankbaarheid erover uit, dat het rapport van het curatorium zo gunstig was ontvangen. Hij ging in op wat in de bespreking naar voren was gekomen.

Vervolgens voerde de rector van de theologische hogeschool, Prof. Velema, het woord en daarna Prof. Versteeg en 's-middags Prof. Van Genderen. Toen was het woord weer aan de rapporteur. Er kwam nog een tweede ronde, die niet veel nieuws opleverde. Tenslotte werden er allerlei voorstellen aangenomen. De vergadering ging nog een poos in comité. Na heropening werd het curatoren-verslag afgehandeld. De voorzitter van de synode sprak een dankwoord uit.

We vermelden hier niet alle besluiten, maar noemen alleen het volgende. Het doctoraal examen werd ingevoerd, eveneens werd het promotierecht aan de hogleraren toegekend. De eisen voor de toelating tot de school werden enigszins gewijzigd, zodat ze nu in overeenstemming zijn met de eisen, die aan an-

dere hogescholen en universiteiten gesteld worden. Het wordt nu zo, dat iemand, wat de voorbereidende studie betreft, aan de school kan worden toegelaten, wanneer hij een voortentamen of colloquium heeft afgelegd volgens de regels van de vereniging van theologische faculteiten en hogescholen.

Vroeger was dat niet mogelijk. Dan moest men eerst elders propaedeutisch examen afleggen. We vermelden dat hier, omdat dit ook voor jongeren uit onze kring van belang kan zijn. Verder wijzen we er op, dat het doctoraal examen niet verplicht is. De duur van de opleiding voor het candidaatsexamen wordt zelfs teruggebracht van 5 tot 4½ jaar. Dat staat in verband met het feit, dat de totale studieduur niet langer dan 6 jaar mag zijn en er voor het doctoraal examen een studietijd van 1½ jaar staat.

Onder de bezoekers - die zijn er voortdurend, telkens weer anderen - merkten we deze dag ook Ds. S. van der Molen op. Ondanks zijn hoge leeftijd en alles wat hij doorgemaakt heeft, ziet hij er nog veerkrachtig uit. Vroeger heeft hij een belangrijke plaats in ons kerkelijk leven ingenomen. De Heere moge hem denken in zijn ouderdom.

Hierna kwamen enkele rapporten aan de orde, die we stilzwijgend voorbijgaan.

Vervolgens vroeg het rapport van deputaten steun kerken polders de aandacht, met het rapport van de commissie. Het ging daarbij vooral over het aantrekken van een kracht voor Amere. Welke kwaliteiten moet hij hebben? Moet de opdracht niet aan deputaten evangelisatie gegeven worden, als blijkt dat de aan te stellen kracht meer op evangelisatie moet worden ingesteld? (Ds. Slagboom) Moeten Naarden en Huizen, die in de nabijheid liggen, niet worden ingeschakeld? (Ds. de Romph) Deze en andere vragen worden door de rapporteur van de commissie beantwoord. Een der deputaten geeft nog een toelichting. Het rapport wordt afgehandeld.

Nu is aan de beurt van behandeling het rapport van de deputaten kerk en recreatie. Dit handelt in hoofdzaak over de z.g. weekend-recreatie. Vele mensen gaan in de zomermaanden de weekenden - het woord is niet juist - doorbrengen in een vakantiegebied. Vele kerkmensen doen daaraan mee. Dit is een ben-denklijk verschijnsel. Welke taak heeft hier de kerk?

Er wordt gepauzeerd voor de avondmaaltijd.

Na de pauze komt op tafel het rapport van deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van schippers, met het commissie-rapport.

Ds. Tanis is de eerst spreker. Volgens hem wordt het blad Vaste Koers op hoge prijs gesteld. Het moet wel afgestemd worden op de schippers, voor wie het bestemd is. Hij ziet niet de noodzaak van een schipperspredikant. Vele vrouwen en kinderen van schippers wonen aan de wal. Hoe is het contact tussen varende leden en hun kerkeraden? Ook anderen vragen en krijgen het woord. De synode is het met het commissie-rapport eens. Er zal geen full-time werker voor de geestelijke verzorging van onze schippers komen.

Het rapport van deputaten geestelijke verzorging van de zeevarenden wordt opnieuw aan de orde gesteld. Deputaat Zuidema geeft een duidelijke toelichting en verdediging van het rapport. Het kan die avond nog niet worden afgehandeld.

De vergaderden gaan om 9 uur uiteen. Er zit weer een synode-dag op.

B.

50 JAAR ROTTERDAM-WEST

Op 14 september j.l. werd door de kerk van Rotterdam-West herdacht, dat het 50 jaar geleden was, dat zij als zelfstandige gemeente geïnstitueerd werd. We ontvingen een uitnodiging tot bijwoning van de herdenkingsdienst. Daarom zijn we in de gelegenheid hier een verslag van de dienst op te nemen.

Ieder vond op zijn plaats een programma van de dienst, die om 8 uur n.m. aanving. De bedoeling was, dat Ds. M.C. Tanis zou spreken over het verleden, Ds. H.C. van der Ent over het heden en Ds. H. van Leeuwen over de toekomst. Maar het ging anders dan verwacht en gehoopt werd.

Toen Ds. Tanis de kansel beklom was het kerkgebouw geheel gevuld. Er moesten zelfs nog stoelen worden bijgezet. In jaren waren er niet zoveel mensen opgekomen onder de bediening van het woord. In de loop der jaren zijn er velen naar elders vertrokken, zodat de gemeente nu niet meer dan ruim 320 leden en doopleden telt. En als men dan daarbij bedenkt, dat het kerkgebouw 1000 zitplaatsen heeft, dan kan men wel begrijpen, dat er des zondags vele ledige plaatsen zijn. Maar nu waren ook velen van elders gekomen om de herdenkingsdienst bij te wonen.

Ds. Tanis deelde mede, dat Ds. Van der Ent door een blaasontsteking niet aanwezig kon zijn. We kunnen ons voorstellen, dat het hem ter harte moest gaan, omdat hij jaren geleden deze gemeente mocht dienen. Maar de verwachting werd uitgesproken, dat hij op zijn ziekbed met ons zou meeleven. Ds. Van der Ent liet ook zijn groeten overbrengen.

We zongen Ps. 74:15 en 12. Gelezen werd Jozua 4:1 t/m 9 en 19 t/m 24. Ds. Tanis las als tekst af

Jozua 4:19-24 en Hebreeën 13:7. Hij ging voor in gebed. Daarna sprak hij zeer toepasselijk. Dat is te begrijpen. Hij is zelf uit deze gemeente voortgekomen. Hij wilde eerst stilstaan bij het verleden. Is het verleden in het licht van het heden nog van enige betekenis? Velen willen het verleden maar vergeten. De mannen die toen de toon aangaven hadden slechts betekenis voor hun tijd. Wij zijn betrokken bij de wereld en het kerkelijke leven van vandaag. Maar dat is niet naar het Woord van God. Dat blijft alle eeuwen door aktueel. Het gaat in het Woord van God in het bijzonder om de daden Gods. Die moeten verteld worden in het heden. Ds. Tanis wijst op de bemoeienissen des Heeren met Israël. Daarin zien we de trouw des Heeren. Daarin schittert het bloed van het Lam. Geen menselijke prestaties staan voor de aandacht, maar de daden Gods en het zoenoffer van Christus. Dat moet worden opgemerkt. Dan komt Ds. Tanis tot de geschiedenis van Rotterdam-West. Hij gaat in het kort na, hoe de Heere heeft willen zegenen. De namen van verschillende predikanten komen naar voren: de Groot, Bijdemast, Groen, Laman, Van der Ent, Van Leeuwen. Op gevoelsvolle wijze spreekt hij van de daden des Heeren in West. Er werd met veel aandacht geluisterd. Het is een grote weldaad voor ouderling van der Sluys, 89 jaar oud, dat hij dit nog mag beleven en zelfs ouderling van dienst mocht zijn.

Ds. Tanis wijst verder op die 12 stenen, bedoeld als monument voor het verleden, maar ook voor het nageslacht. We moeten de daden des Heeren doorgeven en verkondigen. Hij wijst op Hebreeën 13:7. De prediking moet zijn en blijven zoals die in het verleden was. Zij moest spreken van de Vader, Die verkiest, van de Zoon, Die verlost en van de Heilige Geest, Die toepast. We mogen die lijn niet afbreken. Dan zou de gemeente haar geestelijke identiteit verliezen. De leer van vrije genade moet gepredikt worden. Als we denken aan het verleden en aan het heden, dan ziet hij één zaak als blijvende, namelijk het onfeilbare Woord van God en de wijze waarop de Heere Zijn volk bearbeit tot zaligheid. God geve, dat wij daar amen op mogen zeggen.

We zingen Ps. 105:1,3 en 24. Er wordt een collecte gehouden voor het jubileumfonds ten behoeve van een nodige restauratie. Er kwam aan dat fonds nog f 5000,- te kort. Mogelijk, dat de collecte dit bedrag opbracht!

De consulente Ds. W. van Sorge feliciteert met het voorrecht, dat de Heere geschonken heeft. Ds. B. de Romph verheugt er zich over, dat hij mag spreken namens de classis en ook als oud-lid van deze gemeente. Beide predikanten voeren het woord op een wijze, die aansluit op de gehoorde prediking. Ds. Tanis deelt mede, dat Ds. W. Hage, predikant van de Gereformeerde Gemeente, zou spreken, maar verhinderd is. Hij dankt de beide sprekers en zegt: het was een woord uit het hart voor het hart.

We zingen Ps. 100:4.

Intussen beklint Ds. Van Leeuwen de kansel. Hij zal spreken over de toekomst. Hij leest Exodus 33:1-3 en 12-17. Hij gaat spreken over vs 15, over de bede van Mozes. Hij wijst er op, dat de Heere aan deze plaats veel zegeningen geschonken heeft en dat er onvergetelijke herinneringen zijn, ook smartelijke herinneringen. Velen zijn er niet meer. De toekomst is verborgen. Die van de mens is eeuwig wel of eeuwig wee. De Heere zal doen overblijven een ellendig en arm volk. De toekomst van dat volk is zeker, gewaarborgd in de verkiezing en trouw Gods. Er kunnen wel zorgen zijn, wat betreft de aardse bedeling van de kerk. Er kunnen donkere tijden aanbreken, wegens het verlaten van de Heere. Spreker wijst op allerlei verval. Dat was ook bij Israël het geval. Tegenover de weldaden is de zonde zoveel te erger. Is er nog herstel van de kerk mogelijk? Niet door een compromis. Mozes mocht pleiten op Gods Verbond, dat de Heere mocht terugkomen in de weg van de verootmoediging. Dat is ook in de toekomst de weg. Laat ook de bede van de gemeente zijn: laat ons van hier niet optrekken, als Uw aangezicht niet medegaat. Ook persoonlijk gaan we een toekomst tegemoet, wel of wee. Spreker vermaant ernstig de Heere te zoeken.

Na het amen zingen we Ps. 97:7. Daarna gaat Ds. Van Leeuwen voor in dankgebed. We zingen nog Ps. 80:11. Dan wordt de zegen des Heeren op de gemeente gelegd.

De grote schare verlaat onder de indruk van het gehoorde herkerkgebouw. Het was een goede dienst geweest, waarin het niet ging om de mens, maar om de daden des Heeren. En daarom sprak Ds. Tanis terecht: Soli Deo Gloria. Aan de Heere alleen de eer.

N.B. We vernamen nog, dat de collecte f 3400,- heeft opgebracht.

B.

WANDELEN IN HET LICHT

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Chr. Geref. kerk van Rotterdam-West verscheen er een boekje onder bovenstaande titel. De voorzitter van de kerkeraad, ouderling K. Kok, heeft dit werk van 96 blz. verzorgd. J.P. van den Tol te Dordrecht heeft

het uitgegeven. Het kost f 15,-. De vraag is of er nog exemplaren te koop zijn, want zoals we hoorden ging het boekje grif van de hand. We willen er hier een en ander uit naar voren brengen.

Ouderling Kok zegt in het voorwoord, dat hij getracht heeft een kleine bijdrage te leveren aan de plaatselijke kerkgeschiedenis en van de gemeente. Zijn bronnen zijn de notulen van kerkeraadsvergaderingen, de informaties van derden en eigen geheugen. Hij heeft zelf van het begin af, 1923, in het midden van de gemeente verkeer. Later vermeldt hij, dat de notulen van de kerkeraadsvergaderingen van de moederkerk aan de Jonker Fransstraat door brand vernietigd zijn.

Eerst beschrijft de samensteller de voorgeschiedenis van 17 juni 1892 tot 19 november 1926. Daarin komt naar voren, hoe het na de vereniging in 1892 met de Chr. Geref. kerk is gegaan. Ook in Rotterdam waren er die niet met de vereniging meegingen. Al spoedig was er weer een gemeente. Genoemd worden de predikanten, die haar gediend hebben: F.P.L.C. van Lingen, H.A. Minderman, W.F. van der Kodde en P. de Groot. De gemeente kwam tot grote bloei. De kerk-gangers kwamen uit de hele stad naar de Jonker Fransstraat. Er gingen stemmen op om in Delfshaven te gaan vergaderen. Kok schrijft hoe alles verlopen is. Het ging niet alles als vanzelf. Er moesten allerlei moeilijkheden overwonnen worden. Veel steun werd ondervonden van Ds. P. de Groot. In 1922 besloot de kerkeraad aan de Schoondeloostraat een hulpkerk te bouwen. Die werd op 16 februari 1923 in gebruik genomen. Er waren ongeveer 500 zitplaatsen. De bouwsom was f 14.400,-!

In hetzelfde jaar werd het beroepingswerk ter hand genomen. Ds. N. Bijdemast van Doesburg werd beroepen. Deze nam het beroep aan. Zo kreeg de nog ongedeelde kerk van Rotterdam dus een tweede predikant.

Hoe langer hoe meer kwam de wens naar voren om zelfstandig te worden. Deze wens werd vervuld op 19 november 1926. Daar blijkt dus uit, dat reeds in 1976 het 50-jarig bestaan had kunnen worden herdacht. We lezen verder, blz. 14: Op 24 juni 1927 werd ten huize van Notaris F.L. Harting de akte van zelfstandigheid getekend. Vanaf die datum is onze gemeente bij de burgerlijk overheid bekend en erkend onder de naam Christelijke Gereformeerde Gemeente van Rotterdam-West, onder Nr. 111. Deze datum van 24 juni 1927 wordt ook in het jaarboek van onze kerken genoemd.

Ds. Bijdemast was de eerste predikant van West. Na diens vertrek naar Boskoop kwam Ds. K. Groen. Onder zijn bediening breidde de gemeente zich gestaag uit. De bouw van een nieuwe kerk bleek noodzakelijk. Op 27 september 1933 werd de kerkbouw aanbesteed en gegund aan de laagste inschrijver voor f 45.979,-. Het orgel kostte f 6.168,-. Wat de centrale verwarming kostte wordt niet vermeld. Wel, dat de levering van kerkbanken gegund werd voor f 4.949,-. Op 5 juni 1934 - boven dit gedeelte staat mogelijk ten onrechte 6 juni 1934 - 5 mei 1945 - werd het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen. Br. Kok schrijft, dat van de gemeenteleden grote offers zijn gevraagd. Te bedenken is, dat het kerkgebouw is gezet in de zogenaamde crisisjaren. Er was veel werkloosheid en de lonen waren zeer laag. Nu glimlachen wij - zo schrijft hij - om een bedrag van circa f 68.000,- (bouwkosten plus inventaris), destijds was het een groot bedrag hetwelk kerkeraad en gemeente wel eens met zorg vervulde.

Uit wat br. Kok verder schrijft nemen we nog het volgende over. Op 31 maart 1943 werd Rotterdam-West door geallieerde vliegtuigen gebombardeerd. Het doel was de havens, maar de bommen kwamen in de woonwijk terecht. Vele huizen gingen in vlammen op. Vele doden waren er te betreuren. Uit de gemeente van West werden 9 personen gedood, een echtpaar met 4 kinderen en een moeder met 2 kinderen. Groot was de verslagenheid in de gemeente. Op 23 november 1943 stierf Ds. Groen plotseling. Later werd Ds. W.F. Laman beroepen. Deze nam het beroep met veel vrijmoedigheid aan. In november 1944 werden alle mannen ten westen van de Schie opgeroepen om in Duitsland te gaan werken. Er heerste grote verslagenheid. Ds. Laman schreef op 2 januari 1945 een pastorale brief, bestemd voor allen, die naar Duitsland weggevoerd waren. Een gedeelte van deze brief is in het boekje opgenomen. Ds. Laman schreef o.a.: Nooit zal ik zondag 12 november 1944 vergeten. Toen ik met de kerkeraad de kerk betreden had en in 't stille gebed mij tot de Heere wendde mocht, kwam het luidkeels snikken mij al tegen. Na votum en zegenbede werd het mij al machtiger. Want wat een droeve aanblik...Uw plaatsen ledig. Schier allemaal vrouwen en kinderen met hier en daar een man. Het eerste psalmvers was: 'k Ben gewoon in bange dagen, mijn benauwdheid U te klagen'... (Psalm 84 vers 4). Toen was het een ogebliep ondoenlijk voor mij om mijn werk te verrichten. Eén huilende menigte! De Heere bewaarde mij om zelf niet door de gevoeligheid overmand te worden, anders had ik de kansel moeten verlaten. In het gemeenschappelijk gebed gunde de Heere om lucht te krijgen, toen wij met el-

kaar U de trouwe hoede en de zorg des Heeren hartelijk mochten aanbevelen, daar Hij machtig was om in alle lijfs- en zielsgevaar U met Zijn vleugelen te dekken.

We lezen verder, dat Ds. Laman, nadat in november alle mannen en jongens uit de gemeente waren weggevoerd, kreeg te geloven, dat allen zouden mogen terugkeren. Deze belofte werd echter zeer op de proef gesteld. In mei tot juni 1945 kwamen alle mannen thuis met uitzondering van een hunner. Men ging het ergste vrezen, maar op 7 februari 1946 werd het eerste bericht uit Duitsland ontvangen. De Heere is een Waarmaker van Zijn woord en dat mocht met dankbare erkenning ondervonden worden.

Ds. Laman vertrok naar Canada. Zijn opvolger werd Ds. H.C. van der Ent. Hij diende de gemeente 3½ jaar. Br. Kok schrijft van hem: Groot van postuur zijnde, droeg deze pastor, door genade, een klein en bewogen hart in zich om. Zijn prediking was duidelijk en eenvoudig, maar recht op de man af. Aan zijn weliswaar korte ambtsperiode in onze gemeente, mogen wij met genoegen terugdenken.

Daarna kwam Ds. H. van Leeuwen. Deze nam op 11 juni 1968 afscheid van de gemeente. Sinds die tijd is Rotterdam-West vacant. De schrijver eindigt zijn overzicht als volgt: Wij hopen, dat Hij op Zijn tijd ons weer een eigen herder en leraar in Zijn gunst en naar Zijn wil zal schenken. Dat daartoe het gebed in de gemeente maar mag worden vermenigvuldigd.

In een naschrift spreekt hij nog over verleden, heden en toekomst. Daar vinden we ook een gedeelte van het synodale getuigenis van 1953.

Hierna volgen nog lijsten van predikanten, ambtsdragers, koster enz. Ook een overzicht van het aantal leden en doopleden in de loop der jaren. In 1932 was dit 570. Het hoogste aantal werd bereikt in 1947, namelijk 811. In 1975 was dit gedaald.

Een afzonderlijk gedeelte van het boekje wordt gevormd door de bijdragen van of over de predikanten, die West heeft gehad. Van Ds. Bijdemast bestaat geen geschreven preek. Daarom vindt in het boekje een korte samenvatting van zijn levensgeschiedenis plaats. Van Ds. Groen is opgenomen een preek over Psalm 89:16,17: Wandelen in het licht. Van Ds. Laman over Psalm 45:4 en 5: Een Gode verheerlijken de bede. Van Ds. Van der Ent over 1 Thessalonicenzen 4:17b: Met de Heere verenigd. En van Ds. Van Leeuwen over Genesis 5:24: Des Christens levenswandel.

Hier en daar zijn zetfouten over het hoofd gezien. Ook de namen van predikanten (en mogelijk ook van anderen) worden niet steeds juist weergegeven. B.v.: Ds. J.W. van Ree wordt een paar keer W. van Ree genoemd. Op blz 7 staat: Ds. P. de Groot van Meerkerk. Dat moet Noordeloos zijn.

Al met al is het een waardevol boekje geworden, dat vooral voor allen, die op enigerlei wijze aan West verbonden zijn, van betekenis is en zal blijven.

B.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN

1907 - 1977

Het is in oktober 70 jaar geleden, dat er een vereniging tot stand kwam tussen Ledeboeriaanse en Kruisgemeenten. Dit mag dankbaar worden herdacht. Ter gelegenheid hiervan is er bij uitgeverij Hoekman te Goes een boekje verschenen, getiteld ALLEEN UIT HEM EN DOOR HEM. Waarom daaraan niet toegevoegd: EN TOT HEM? We lezen als ondertitel: overwegingen bij het zeventig-jarig bestaan van de Gereformeerde Gemeenten.

Het is een zeer lezenswaardig boek geworden, waarvoor verschillende schrijvers bijdragen hebben geleverd.

Het Ten geleide is van I.A. Kole. Hij begint met het volgende: Met het oog op het zeventigjarige bestaan van onze gemeenten dit jaar, is het goed om ons af te vragen hoe onze gemeenten ontstaan zijn, wat het eigene is van de Gereformeerde Gemeenten in de Gereformeerde Gezindte waartoe we mogen behoren en waarom we ons willen rekenen tot deze gemeenten, waarom we ons daar "geestelijk thuis" voelen.

Wat de heer Kole hier schrijft is inderdaad van betekenis. En in het boek komt in de verschillende bijdragen steeds weer naar voren de betekenis van de stichting van die Gemeenten toen, nu 70 jaar geleden; maar ook nu nog, in 1977.

Na het Ten geleide volgt het 2e artikel: Om het erfdeel der vaders, van de hand van Drs. H.A. Hofman. Daarin worden veel historische gegevens verwerkt. De vereniging van 1869 vond niet overal ingang. De schrijver noemt Enkhuizen, Lisse en Tricht. Eerstgenoemde gemeente is ons van nabij bekend geweest. Na Ds. van den Broek, die in 1869 in Enkhuizen stond, zijn er nog verschillende predikanten geweest in deze Gereformeerde Gemeente onder het kruis. Pas veel later heeft deze gemeente zich aangesloten bij het verband van de Gereformeerde Gemeenten. Er werd toen een zelfstandige Gereformeerde Gemeente geïnstitueerd in Andijk. De leden daar kerkten tevoren in Enkhuizen. Niet allen gingen met de

vereniging mee. Er bleef een zelfstandige Gereformeerde Gemeente onder het kruis, die een klein kerkje aan het Klooster bouwde en later ook nog enkele jaren een eigen dienaar heeft gehad.

We lezen verder: Naast de Kruisgemeenten leefden min of meer op dezelfde voet de Ledeboeriaanse gemeenten, de Vrije Gemeenten en de gemeenten ontstaan uit de arbeid van ds. C. van den Oever. De Vrije Gemeenten waren meestal ontstaan na 1869 door uittreding uit de Christelijke Gereformeerde Kerk. Het ging dan om leden van de voormalige Kruisgemeenten, die zich in de Christelijke Gereformeerde Kerk niet thuis gevoelden, veelal doordat de "bevindelelike prediking", welke in de Kruisgemeenten overheerste, door de tweede generatie predikanten van de Afscheidenen wat meer naar de achtergrond werd geschoven.

Dat dit laatste in bepaalde gevallen voorgekomen zal zijn, zal wel juist zijn, maar zouden er zo hier en daar niet andere factoren in het spel zijn geweest? Zie blz. 41.

Op blz. 17 vertelt Drs. Hofman, dat op de synode van 1907 aanwezig waren afgevaardigden van 13 kruisgemeenten en 22 Ledeboeriaanse gemeenten. Nu is het aantal gemeenten veel en veel hoger, ondanks de scheuring in 1953. Wel een teken, dat de Gereformeerde Gemeenten zeer gegroeid zijn in de loop der jaren.

Artikel 3: Kenschets van Ds. Ledeboer, zijn strijd en zijn Gereformeerde Gemeenten, is van M. Golverdingen. Daar nemen we ook iets uit over. Ds. Ledeboer heeft al spoedig de berijming van de psalmen van Datheen ingevoerd. De kwestie van de berijming wordt hoofdzak en zal dat vele tientallen jaren blijven. Er wordt ook over andere zaken gesproken, allerlei kwesties, conflicten enz.

Rond de Vereniging van 1907 heet het vierde artikel. Dat is ook geschreven door M. Golverdingen. Op duidelijke wijze beschrijft hij hoe de vereniging tot stand kwam. Er waren moeilijkheden te overwinnen. Op 23 mei 1907 werd de Grote vergadering of Synode van de Gereformeerde Gemeenten onder 't kruis gehouden. Ds. G.H. Kersten werd voorzitter. Deze is sterk voor de vereniging. De eenheid van de kerk van Christus moet openbaar komen. Kinderen van hetzelfde huis mogen niet gescheiden voortleven. Van de verschillen blijft alleen de zaak van de Psalmberijming over. Daarom - zo lezen we op blz 46 - legt ds. Kersten aan de vergadering het voorstel voor om "onder voorbehoud van de goedkeuring onzer plaatselijke kerken" door een commissie het voorstel te laten doen om "met toegeven onzerzijds" in alle meerdere kerkelijke vergaderingen, waarin afgevaardigden van "Ledeboeriaanse" gemeenten zitting zullen hebben, de oude berijming te zingen. De plaatselijke gemeenten echter zullen geheel vrij gelaten worden. Na brede bespreking werd het voorstel van ds. Kersten niet slechts één stem tegen aanvaard. Was er bij ons ook maar zo'n besluit geweest ten aanzien van de bijbelvertaling, wijze van zingen, psalmberijming enz.

Op 4 juni 1907 was er te Middelburg een vergadering van de predikanten van de commissie van de Kruisgemeenten en een aantal afgevaardigden naar de Algemene Vergadering van de Ledeboeriaanse gemeenten. Men vond elkaar. De volgende morgen gingen allen ter Algemene vergadering. De zaak van de vereniging kwam aan de orde. Er werd tenslotte mondeling gestemd. Allen stemden vóór. De vereniging was een feit. Beklemd werd, dat de vereniging tot stand gekomen was op synodaal niveau en daarom alleen voorwaardelijk kon zijn. De instemming van de plaatselijke gemeente is immers noodzakelijk. Er moesten nog moeilijkheden overwonnen worden.

De eerste synode van de Gereformeerde Gemeenten werd gehouden op 9 en 10 oktober 1907 te Rotterdam, onder voorzitterschap van Ds. N.H. Beversluis. Ds. G.H. Kersten, toen nog maar 25 jaar oud, werd scriba.

Alles werd gedaan om moeilijkheden uit de weg te ruimen, maar dat gelukte niet in alle opzichten. Men kan daarvan lezen in het artikel van Golverdingen.

Belangrijk is ook het 5e artikel van de hand van Drs. A. Vergunst: Het theologische eigene van de Gereformeerde Gemeenten in de Gereformeerde gezindte. We willen Gereformeerd zijn in oude klassieke betekenis van het woord, in leer, leven en kerkregering. Dit gaat de schrijver toelichten: Wanneer nu naar het „theologische eigene" van de Gereformeerde Gemeenten een onderzoek gedaan wordt, ter gelegenheid van de herdenking van de vereniging van kruisgezinden en Ledeboerianen in 1907, kunnen we niet beter doen dan naar met name A. Comrie te verwijzen, die door zijn geschriften een geweldige invloed heeft uitgeoefend en nog uitoefent. Hij legde bijzondere nadruk op de inplanting door het geloof in Christus. Deze inplanting in of vereniging met Christus is de alle ware geestelijke werkzaamheden voorafgaande daad Gods, die in de inwendige, onwederstandelijke roeping van de uitverkorenen plaats grijpt. Tegenover een eenzijdig de nadruk leggen op de plicht des geloofs, waarbij met de staat van geestelijke onmacht van de onwedergeboren zondaar niet of nauwelijks gerekend wordt, legde Comrie in zijn tijd de volle nadruk op deze

noodzakelijke daad Gods, die naar Gods vrijmachtig welbehagen verheerlijkt wordt in de van God tot het eeuwige leven uitverkorenen. Grote aandacht wordt besteed aan het werk van de Drie-enige God en aan de drie stukken van de orde des heils.

We merken hierbij op, dat er nog andere kerken zijn, die ditzelfde theologische eigene hebben.

Na het artikel van Drs. Vergunst volgen nog enkele bijdragen van leden van de Gereformeerde Gemeenten, waarin zij vertellen, waarom zij lid van die gemeenten zijn. In het algemeen is de beoordeling uiteraad gunstig. Men heeft liefde voor zijn eigen kerkelijke leven.

We willen het hierbij laten. Betrekkelijk van dichtbij kennen we de jubilerende Gemeenten. De meeste oudere predikanten hebben we horen preken en sommigen van hen hebben we van nabij gekend. Dat geldt ook van verschillende jongere predikanten. Steeds weer ontmoetten we leden van die gemeenten en bleek er een goede verstandhouding te kunnen groeien.

Velen onder ons hebben contacten met de Gereformeerde Gemeenten, al is het dan niet officieel kerkelijk, dan toch wel in geestelijk opzicht. De kerkmuren doen daaraan geen afbreuk.

We willen dit artikel eindigen met het uitspreken van de hartelijke begeerte, dat de Heere rijkelijk ook in de toekomst in het midden van de Gereformeerde Gemeenten moge wonen met de werking van Zijn Heilige Geest.

Hoekman deed er goed aan dit boekje uit te geven.

Het kost gebonden f 16,90.

B.

BOEKBESPREKINGEN

HET LICHT SCHIJNT IN DE DUISTERNIS

door Lenie Ippel-Breedveld

Uitgeverij Hoekman - Goes

Dit boek is opgedragen aan Hannie, geboren 16 mei 1968 te Oboro in Igede, het Nigeriaanse pleegkind van de schrijfster. In een 16-tal hoofdstukken wordt iets beschreven van de voortgang van het evangelie. Het boek gaat in hoofdzaak over Erima, een jong meisje en een klein zusje. Ze hebben wel dezelfde vader, maar niet dezelfde moeder. Lydia, zo wordt de kleine later genoemd, is het kindje van Maria, de tweede vrouw van de vader van Erima. De moeder Maria stierf bij de geboorte van haar kindje. Dit kindje zou ook moeten sterven. Zo wilden de goden en de mensen het. Maar de vader hoorde een stem van binnen en wilde zijn kind niet aan de dood overgeven. Hij wilde het naar een weeshuis brengen en ook Erima daarheen laten gaan. Die kon dan voor de kleine zorgen. Erima wilde eigenlijk niet, maar was toch gehoorzaam. Eerst werd de kleine bij de grootmoeder opgehaald en toen naar het weeshuis gebracht, door vader en Erima samen. Vader ging weer weg, maar beloofde spoedig terug te zullen komen. Dat gebeurde echter niet. Intussen groeide het kind voorspoedig op. Maar er kwamen dreigende gevaren. De goden waren vertoornd, zo meenden de mensen. Het kind moest worden geofferd. Er was iemand, die het kind in zijn macht probeerde te krijgen, maar zijn plan mislukte. Er is ook nog een jongen in het spel, Daniël, een broer van Maria, de overleden moeder van Lydia. Daniël doet wat hij kan om Erima en Lydia te beschermen. Na allerlei gebeurtenissen komt er een gunstige verandering en lijkt het of de weg voor het evangelie ook in het dorp van de vader van Erima gebaad wordt.

Dit is zo ongeveer de hoofdzaak van de inhoud van het boek. Het bevat een aantal foto's. Op verschillende ervan komt Erima voor, ook haar zusje Lydia.

Het is een mooi zendingsverhaal. Het kan de zendingsliefde opwekken en ook onze kinderen doen beseffen, dat zij een nieuw hart nodig hebben. Sommige gedeelten lijken ons voor een kind wel wat moeilijk te begrijpen. Maar dat neemt niet weg, dat we het boek van harte willen aanbevelen.

De schrijfster is in Nigeria werkzaam geweest als zendingsverpleegster van de Gereformeerde Gemeenten. Zij heeft dit verhaal geschreven naar aanleiding van haar ervaringen op het zendingsveld.

Het boek telt 145 blz. en kost gebonden f 19,50.

B.

Reformatisch Weekblad De Schakel
Uitgeversmaatschappij Reformatisch Gezinsblad b.v.
Postbus 214, Goes.

De redactie zond ons het nummer van 9 september j.l., 4e jaargang, no.3, dat goeddeels gewijd is aan het 70-jarig bestaan van de Gereformeerde Gemeenten.

We willen gaarne de aandacht op dit blad vestigen. De hoofdredacteur is J. Roodbeen te 's-Gravenpolder. Er is een grote staf van medewerkers. Dit nummer bevat buiten de artikelen over de Gereformeerde Gemeenten veel dat lezenswaardig is. Het blad kost per kwartaal f 22,50, per half jaar f 43,- en per jaar f 84,-. We vragen ons wel af, of er voldoende objectieve gronden voor aan te voeren waren om naast de Gezinsgids, een gelijksoortige uitgave, met dit reformatisch weekblad te komen. Iets wat van andere zijde ook naar voren is gebracht.

We bepalen ons nu tot dit nummer, dat wel een bijzondere uitgave kan worden genoemd. Buiten de gewone artikelen staat er veel in, dat verband houdt met het feit, dat het nu 70 jaar geleden is, dat de Gereformeerde Gemeenten tot stand kwamen. We verwijzen hiervoor naar het artikel, dat in dit nummer van ons eigen blad voorkomt.

De hoofdredacteur van De Schakel meende dat het goed was

aan het 70-jarig bestaan van de Gereformeerde Gemeenten de nodige pagina's te wijden. Hij is dankbaar dat het mogelijk bleek verschillende stemmen te laten klinken. Met nadruk is de schrijvers gevraagd open en eerlijk de pen te hanteren, ieder op zijn wijze en vanuit zijn situatie.

Drs. H.A. Hofman, zelf lid van de Gereformeerde Gemeenten, schreef een historisch artikel, zeer lezenswaardig. Ds. J.W. Verwey, predikant van de Gereformeerde Gemeente te H.I. Ambacht, werd geïnterviewd en daarvan lezen we in een artikel, getiteld: Met ootmoed gedenken. Een jarige in de familie, zo luidt het artikel, geschreven door Ir. J. v.d. Graaf. Hij is Hervormd, maar kent de Gereformeerde Gemeenten van nabij. Ds. J.H. Velema schreef een artikel: 70 jaar Gereformeerde Gemeenten. Hij voldeed graag aan het verzoek van de redactie om n.a.v. dit jubileum iets op te merken over deze kerkengroep, die een eigen plaats heeft ingenomen in het geheel van de Gereformeerde gezindte. M. Dankers, behorende tot de Oud-Gereformeerde Gemeenten in Nederland schreef over: Om vriend en broed'ren...

Dat is dan wat in dit nummer van De Schakel voorkomt over de Gereformeerde Gemeenten en haar jubileum. Het is alles bij elkaar zeer lezenswaardig. In het algemeen getuigen de artikelen, ook van hen, die niet tot de jubilerende Gemeenten behoren, van grote waardering voor die Gemeenten. Hoewel de kritiek ook niet ontbreekt.

We hebben met veel belangstelling alles gelezen. We gaan niet in op wat de verschillende schrijvers naar voren brengen. Wel menen we te moeten opmerken, dat we het als een gemis gevoelen, dat er ook geen artikel in het blad voorkomt, geschreven door iemand van de andere groep van Gereformeerde Gemeenten, die in 1953 tot stand kwam en D.V. volgend jaar het 25-jarig bestaan kan herdenken. Ook missen we een artikel van een gezaghebbend persoon uit de Chr. Geref. kerken, die zich nauw verwant voelt met de Gereformeerde Gemeenten. Al zijn er dan geen officiële contacten tussen de Gereformeerde Gemeenten en de Chr. Geref. kerken, velen onder ons zijn wel kerkelijk, maar niet geestelijk gescheiden van hen, die behoren tot de Gereformeerde Gemeenten. Er is meer wat verbindt dan wat scheidt.

Maar al gevoelen we het als een leemte, dat deze artikelen gemist worden, we willen toch eindigen met een woord van waardering uit te spreken voor het initiatief van de redactie van De Schakel om in dit nummer zoveel aandacht te schenken aan het jubileum van de Gereformeerde Gemeenten.

We merken nog op, dat losse nummers f 2,- kosten, excl. porti.

B.

Geert Boogaard WONEN IN HET WOORD

Uitgeverij Boekencentrum B.V. 's-Gravenhage, postbus 84176

We hebben hier een bijbels dagboek voor ons met een eigen karakter. De uitgave ziet er goed verzorgd uit in een slappe band, die het lang zal kunnen houden ook bij gedurig gebruik. Het boek kost f 21,-.

De schrijver weet de dingen zo te zeggen, dat je met aandacht leest wat hij naar voren brengt. We hebben hier en daar in het dagboek gelezen en daardoor een bepaalde indruk van de inhoud gekregen. We hebben soms met instemming gelezen. Jammer genoeg niet altijd. Er komen uitspraken, beschouwingen in het boek voor, waar we niet mee kunnen instemmen. We willen ons beperken en een tweetal opmerkingen maken. In de overdenking voor 8 januari over Joh 1:29 - 34 lezen we: Maar hier wordt Jezus aangewezen als het Paaslam. De vinger van Johannes wijst Hém aan, die al onze dagen goed maakt. In Hém zal de ganse wereld er goed voorstaan, omdat zij in Hem ontzondigd is en verzoend. In de overdenking voor 2 maart over Hebreëen 9:11 - 15 staat o.a.: Wij gaan niet naar het heiligdom om een en ander over de zonde te horen, maar om over ons te horen uitroepen dat de zonden vergeven zijn.

Slechts een enkele vraag: komt dit niet neer op algemene verzoening?

B.

OUDE OPA OTTO

door Wout Bun, Uitgeverij G. Kool-Veenendaal.

Dit is een heel aardig boekje voor jonge kinderen. Het gaat over een oude opa, die mooi kan vertellen, voor klein- en buurkinderen. Er komt verandering, wanneer zijn zoon met het gezin naar de heidenwereld vertrekt als landbouwkundige. Opa belooft te blijven vertellen. Hij vertelt nu alleen aan de buurkinderen, maar een buurvrouw neemt alles van de band over. Zo komen de verhalen bij de kinderen en kleinkinderen aan. Die schrijven natuurlijk weer terug. Dat doet opa goed. Later bewerkt de buurvrouw, dat de vertellingen als voorleesboek worden uitgegeven. Dat was voor opa een grote verrassing.

Het boek telt 60 blz. en kost f 5,25.

B.

HENK EN BERT FIKSEN HET OP DE FIETS

door Wout Bun, Uitgeverij G. Kool-Veenendaal.

Henk en Bert zijn tweelingen. Ze zijn allebei ondeugend en halen allerlei dingen uit. Ze leren fietsen op een fiets van de fietsenmaker. Ze krijgen er ongelukken mee. Het loopt alles goed af. Ze krijgen met hun verjaardag elk een nieuwe fiets. Ze beleven allerlei, zoals het gaat met wilde jongens. Ze geven de ouders veel zorg. En op zijn tijd krijgen ze straf. Het boek eindigt met een verhaal over een inbraak bij een gierige boer door twee dieven, die er met het geldkistje vandoor gaan, maar ze worden door de jongens aangereden en alle vier komen ze onder aan een dijk te liggen. De dieven worden ingerekend. Het einde is dat ze nieuwe fietsen krijgen van de boer die opeens zijn gierigheid heeft afgeleerd. Het verhaal is spannend, maar je vraagt je wel eens af of alles wel naar het leven getekend is. Jongens zullen er wel van genieten.

Dit is een boek van ruim 80 blz, dat gebonden f 7,90 kost.

B.

1952

1977

Op D.V. zaterdag 15 oktober hopen onze geliefde ouders

H. C. van der Ent
en

N. van der Ent-Middelhoek

te gedenken dat zij 25 jaar geleden in de band van het huwelijk verbonden werden.

Tevens hoopt vader op D.V. vrijdag 21 oktober te gedenken dat hij reeds 25 jaar in het ambt van Dienaar des Woords gesteld mag zijn.

Onze wens en bede is dat onze ouders nog lang voor elkaar en ons gespaard mogen blijven en dat vader nog tot in lengte van jaren in de ambtelijke bediening tot een zegen gesteld zal mogen worden.

Hun dankbare kinderen :

HENK
NIES
JAN
KORS
HENNIE
FRANS

KATWIJK AAN ZEE, oktober 1977
Zeeweg. 76

D.V. zondag 23 oktober om 17.00 uur zal vader een gedachtenispredikatie houden in de Bethel-kerk. Gelegenheid tot feliciteren met dit dubbele jubileum is er op D.V. vrijdag 28 oktober van 15.30 - 17.00 en van 19.00 - 21.00 uur in de grote zaal achter de Bethel-kerk Duinrustplein te Katwijk aan Zee.

JEUGDAPPÈL

Georganiseerd door de Chr. Ger. Jeugdverenigingen van Driebergen en Noordeloos.

Thema :

„Hij Die u roept is getrouwd,
Die het ook doen zal.”

Datum :

D.V. zaterdag 1 oktober

Plaats :

Recreatiezaal in „Het grote bos” te Driebergen

Opening :

10.30 uur precies

Sprekers :

Ds. A. v. d. Weerd uit Zeist
Ds. D. Slagboom uit Barendrecht
Ds. W. v. Sorge uit Schiedam
Ds. P. Beekhuis uit Noordeloos

Sluiting :

± 15.30 uur

Beantwoording van vragen
Declamatorium

Vanaf de rijksweg Utrecht-Arnhem wordt d.m.v. pijlen de route aangegeven. Voor vervoer vanaf het N.S.-station kan gezorgd worden, indien u dit laat weten bij ons contactadres: B. J. v. d. Kamp, tel. 03438-3565.

VERSCHEENEN:

BELANGRIJK BOEKENNIEUWS

Het derde deel van "AL DE WERKEN VAN R. EN E. ERSKINE"

Teken nu nog in op deze serie, ook wel de Schatkamer van de Erskines genoemd. In totaal hebben ze 80 werken geschreven, welke nu weer na zo'n 120 jaren in 12 delen worden uitgegeven, waarvan 5 delen met een voorrede van Ds. Th. v. d. Groe. Totaal ca. 5000 blz., gebonden in pracht skivertex banden met goudopdruk, duidelijke letter, flink formaat. De volgende delen met tussenpozen van 2 à 3 maanden. Intekenprijs tot 1 okt. f 32,50 per deel, daarna f 37,50 per deel, betaling na ontvangst van ieder deel, desgewenst in termijnen. Vraag gratis prospectus aan, of bekijk ze in de boekhandel.

WIE NU INTEKENT BESPAART MAAR LIEFST f 60,-- en voorkomt het wachten op een herdruk van de reeds verschenen delen.

OP ONDERSTAANDE BOEKEN GELDEN INTEKENPRIJZEN: Doe er uw voordeel mee.

"DE VERZAMELDE GESCHRIFTEN VAN DS. L. BOONE.

Versierd met div. foto's, gebonden in een pracht band, groot formaat, duidelijke letter. Intekenprijs slechts f 34,50; na 31 okt. f 39,50.

"EBEN HAEZER" DOOR DS. JOH. V.D. POEL.

Episoden uit zijn leven ter gedachtenis aan zijn 40-jarige ambtsbediening en huwelijksvereniging. Prijs ca. f 21,50, na 31 okt. f 4,00 duurder.

"GELOOF VERWISSELD IN AANSCHOUWEN" LEVENSBESCHRIJVING van wijlen Ds. H. VLOT, in leven herder en leraar te Capelle aan den IJssel. Ca. 180 blz. f 19,90, na 31 okt. f 22,90.

Van de Bijbelverklaring van Matth. Henry is nu het complete Oude Test. in 6 delen uit voorraad leverbaar. Het N. Test. in 3 delen verschijnt D.V. met tussenpozen van ca. 2 à 3 maanden. Intekenprijs f 67,50 per deel. Betaling desgewenst in termijnen. Bijbelverklaring van Dächsel. Oude Test. in 4 delen f 320,--. Losse delen f 85,--. Idem het N. Test. in 5 delen f 262,50, na 31 dec. f 300,--. Losse delen f 55,--. Na 31 dec. f 65,--. Deel 4 en 5 verschijnen in nov. a.s.

P. Immens: GODVRUCHTIGE AVONDMAALGANGER f 27,50

W. van Leeuwen: 20 nagelaten oefeningen f 24,90.

Eind sept. zullen D.V. de eerste 2 delen van de Chr. Encyclopedie verschijnen. De volgende 4 delen met tussenpozen van ca. 2 à 3 maanden. Intekenprijs tot 31 dec. f 69,50 per deel, daarna f 79,50 per deel. Betaling na ontvangst van ieder deel.

Ds. W.C. Lamain: Nalezing f 24,90 (binnenkort) enz. enz.

Begin oktober zal D.V. verschijnen: STATENBIJBEL in 1 band in ongewijzigde nieuwe druk met de volledige kanttekeningen, volgens de oude Keurbijbels, formaat 29 x 35 cm. In fraaie kunstlederen band tot 31 dec. f 195,--, daarna f 240,--. Idem voorzien van 2 zware koperen sloten f 125,-- extra, na 31 dec. f 365,--. Idem in geheel leeren band met 8 zware koperen hoeken en 2 zware sloten f 740,--, na 31 dec. f 790,--. Termijnbetaling is mogelijk.

Vreugdenhil: Kerkgeschiedenis 4 delen f 82,--. Losse delen f 21,50. Idem: Bijb. Gesch. in 2 delen, compleet f 76,--. Losse delen f 40,--.

B.J. van Wijk: Bijb. Gesch. f 60,--.

Chr. Salomon Duitsch: De ontroerende levens- en bekeringsgeschiedenis van een Joodse rabbi, welke predikant werd, 528 blz. in prachtband f 49,50.

J.C. Philpot: 20 verzamelde leerredenen, welke reeds lang waren uitverkocht. Prachtig gebonden f 37,50.

Mary Bunyan, de blinde dochter van John Bunyan f 32,50

Jonggestorven helden. Ware gebeurtenissen uit de meidagen van 1940 bij de strijd om de Grebbeberg door J.G. Veenhof f 14,90.

Leven en sterven van Mientje Vrijdag f 8,75.

B. Florijn: Het kind, dat niets bezat f 8,90.

Dit is maar een greep uit onze voorraad. Vraagt gratis onze catalogus aan, of brengt vrijblijvend een bezoek aan onze zaak, waar U rustig rond kunt kijken, termeer daar we ook nog een aardige sortering 2e handsboeken hebben. Geopend elke werkdag van 9 tot 18 uur, behalve woensdagmiddag, want dan zijn we gesloten (en vanzelf tussen 12.30 en 13.30 uur om te eten, voor degenen die dit nog niet blijken te weten). Vrijdagsavonds geopend tot 21.00 uur. Zaterdags na 17.00 uur gesloten.

UITGEVERIJ-BOEKHANDEL G. KOOL

STATIONSSINGEL 50 - VEENENDAAL - TELEFOON 08385 - 13978 - POSTBUS 177 - POSTGIRO 28 05 72
BANK: RABOBANK VEENENDAAL, BANKREKENING 36.51.10.191

De raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Katwijk aan Zee deelt met dankbaarheid aan God mee dat zijn herder en leraar Ds. H. C. van der Ent, D.V. 21 oktober a.s. hoopt te herdenken dat hij 25 jaar geleden is bevestigd in het ambt van dienaar des Woords van onze kerken, welke hij door Gods goedheid tot op heden mag dienen.

Tevens hopen hij en zijn vrouw, met hun kinderen te gedenken 25 jaar geleden te zijn getrouwd.

Op D.V. zondag 23 oktober a.s. om 17.00 uur, zal een gedachtenis-predikatie worden gehouden.

Wij geven U gaarne gelegenheid onze predikant en zijn gezin met deze jubilea te feliciteren tijdens een receptie die gehouden zal worden D.V. 28 oktober a.s. van 15.30 tot 17.00 uur en van 19.00 tot 21.00 uur in de zaal achter de kerk, Duinrustplein 10.

De Heere stelde Ds. van der Ent nog vele jaren tot rijke zegen voor onze kerken.

Namens de kerkeraad,

A. de Vreugd, 2e praeses; J. Schouten, scriba.

KATWIJK AAN ZEE, oktober 1977

Voor al Uw

★ **BOEKEN**

★ **BIJBELS en**

★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

